

Ο τρίτος που γνωρίζουμε ότι δίδαξε τραγωδία με θέμα την ιστορία του Φιλοκτήτη είναι ο Σοφοκλής. Σε ηλικία 85 χρόνων, το 409 π.Χ. Είναι η μόνη που σώθηκε ακέραια. Σύμφωνα με αυτήν, είχε προηγηθεί η άφιξη του Νεοπτόλεμου στην Τροία κι ο γιος του Αχιλλέα ορίστηκε να ακολουθήσει τον Οδυσσέα στη Λήμνο. Ο νεαρός Νεοπτόλεμος δεν είχε σχέση με τις ραδιουργίες του Οδυσσέα. Ούτε καν γνώριζε τον λόγο του ταξιδιού τους ως τη Λήμνο. Τον έμαθε, όταν έφθασαν στο νησί.

Ο θεατής γνώριζε ότι ούτε ο Νεοπτόλεμος χωρίς τον Φιλοκτήτη αρκούσε για να παρθεί η Τροία ούτε ο Φιλοκτήτης χωρίς τον Νεοπτόλεμο. Ο Σοφοκλής τους έφερε σε αντιπαράθεση. Ο Νεοπτόλεμος είχε καθήκον να πείσει τον Φιλοκτήτη να μετάσχει στον πόλεμο («λόγω πείσαι» είχε πει ο Έλενος), ενώ ο Οδυσσέας μόνο με δολιότητα μπορούσε να καταφέρει κάτι τέτοιο («δόλω λαβείν», στίχος 101).

Το δράμα ξεκινά με τον Οδυσσέα, τον Νεοπτόλεμο και ναύτες (τον χορό) να βγαίνουν στην έρημη ακτή της Λήμνου. Ο Νεοπτόλεμος σκαρφάλωσε στα βράχια κι εύκολα εντόπισε τη σπηλιά, στην οποία ο Φιλοκτήτης κατοικούσε. Του έκανε δυσάρεστη εντύπωση ο άθλιος χώρος στον οποίο ο παρατημένος ήρωας είχε υποχρεωθεί να ζει. Τον λυπήθηκε βαθιά. Ο Οδυσσέας πλησίασε όταν βεβαιώθηκε ότι ο ένοικος της σπηλιάς εκείνη τη στιγμή απουσίαζε. Έδωσε στον Νεοπτόλεμο τις πρέπουσες οδηγίες: Χρειαζόταν να ξεγελάσει τον Φιλοκτήτη μια και σκοπός της αποστολής τους ήταν να του πάρουν τα όπλα του Ηρακλή. Δεν χρειαζόταν να κρύψει το ποιος είναι. Ήταν ο γιος του Αχιλλέα κι έφυγε από την Τροία όπου τον κουβάλησαν. Ο λόγος ήταν ότι, ενώ τον ήθελαν για να κυριεύσουν την πόλη, δεν τον θεωρούσαν άξιο να φέρει τα όπλα του πατέρα του, τα οποία έδωσαν στον μισητό Οδυσσέα. Και μάλιστα, ούτε καν θεώρησαν σκόπιμο να ρωτήσουν την γνώμη του. Με όλα αυτά, ο Φιλοκτήτης θα εμπιστευόταν τον Νεοπτόλεμο καθώς θα πίστευε ότι οι δυο τους είχαν τον Οδυσσέα κοινό εχθρό.

Μόνο που ο Νεοπτόλεμος δεν ανεχόταν τις ραδιουργίες. Δυσκολευόταν να πεισθεί ότι έπρεπε να ξεγελάσει τον πονεμένο και πια γέρο Φιλοκτήτη. Ο Οδυσσέας του εξήγησε αυτό που αιώνες αργότερα θα γινόταν το δόγμα της κάθε εξουσίας. Ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα και ο σκοπός της όλης ιστορίας ήταν να παρθεί η Τροία. Χωρίς τα όπλα του Ηρακλή που κρατούσε ο Φιλοκτήτης, ο σκοπός δεν μπορούσε να επιτευχθεί. Απρόθυμα, ο Νεοπτόλεμος πειθάρχησε στις εντολές. Ο Οδυσσέας αποσύρθηκε.

Καλά δασκαλεμένος, ο νεαρός γιος του Αχιλλέα δεν δυσκολεύτηκε να παραπλανήσει τον γέρο Φιλοκτήτη, όταν αυτός επέστρεψε στη σπηλιά του και βρήκε τον Νεοπτόλεμο και τους ναύτες να τον περιμένουν. Καταχάρηκε με τα δεινά των Αχαιών. Ο Νεοπτόλεμος έκανε πως βιαζόταν να φύγει. Γύριζε στην πατρίδα του κι ήθελε να το κάνει μια ώρα αρχύτερα. Από τη Λήμνο ήταν περαστικός. Ξεκίνησε να αποχαιρετά τον Φιλοκτήτη. Με σπαραγμό εκείνος του ζήτησε να τον πάρει μαζί του. Κι αυτός ήθελε να γυρίσει στην πατρίδα του και τέτοια ευκαιρία δύσκολα θα του ξαναπαρουσιαζόταν. Ο χορός των ναυτών συνηγορούσε. Ούτε οι ναύτες ούτε ο ήρωας μπορούσαν να φανταστούν ότι αυτός ακριβώς ήταν και ο σκοπός του Νεοπτόλεμου: Να πείσει τον Φιλοκτήτη να μπει στο πλοίο. Μόνο που, αντί για την πατρίδα, θα τον πήγαινε στην Τροία.

Μη γνωρίζοντας ο Οδυσσέας ότι όλα πήγαιναν κατά το σχέδιο, έστειλε κάποιον δικό του να σπρώξει την κατάσταση. Ήταν ένας ναύτης μεταμφιεσμένος σε έμπορο που δήθεν ερχόταν από την Τροία και τυχαία βγήκε στην έρημη Λήμνο. Τυχαία έμαθε και πως ο Αγαμέμνονας και ο Μενέλαος έστελναν τον Φοίνικα (τον δάσκαλο του Αχιλλέα) και τους γιους του Θησέα να τον πάρουν πίσω στην Τροία. Ένας χρησμός έλεγε πως τον χρειαζόνταν για να παρθεί η Τροία. Ο Φιλοκτήτης αναρωτήθηκε, πώς και δεν έστειλαν τον Οδυσσέα. Ο δασκαλεμένος ναύτης εξήγησε ότι κι αυτός ερχόταν, με άλλο πλοίο και συντροφιά με τον κολλητό του τον Διομήδη. Το καλό που ο έμπορος τον συμβούλευε, ήταν να επισπεύσει την αναχώρησή του από τη Λήμνο, πριν οι Αχαιοί να τον προφτάσουν.

Πια, ήταν ο Φιλοκτήτης που βιαζόταν να φύγουν. Ο Νεοπτόλεμος είπε πως ήταν έτοιμος και θα έφευγαν μόλις γύριζαν οι αντίθετοι άνεμοι. Το μόνο που περίμενε, ήταν να πάρει ο Φιλοκτήτης ό,τι του χρειαζόταν. Εκείνος απάντησε πως τα μόνα που ήθελε, ήταν τα βότανα για την πληγή και το τόξο με τα βέλη. Ούτε που περνούσε από το νου του ότι γι' αυτό το τόξο γίνονταν όλα. Ο Νεοπτόλεμος ζήτησε να το περιεργαστεί. Πρόθυμα κι απονήρευτα ο Φιλοκτήτης του το έδωσε.

Η ευκολία με την οποία είχε ξεγελάσει τον πονεμένο ήρωα, έκανε τον Νεοπτόλεμο να γεμίσει τύψεις. Έπρεπε όμως να συνεχίσει την κοροϊδία. Τρεις φορές ξεκίνησαν για το πλοίο και τρεις φορές το ανέβαλαν. Όλες εξαιτίας της πληγής του Φιλοκτήτη που πονούσε. Και στους τρεις παροξυσμούς του, ο Φιλοκτήτης εμπιστεύτηκε το τόξο στον Νεοπτόλεμο. Στον τρίτο, έπεσε σε βαθύ ύπνο αποκαμωμένος. Με το τόξο και την φαρέτρα με τα βέλη στα χέρια του, ο γιος του Αχιλλέα θα μπορούσε να παρατήρει τον κοιμώμενο Φιλοκτήτη και να φύγει. Οι τύψεις όμως τον βασάνιζαν. Υπομονετικά περίμενε τον πονεμένο ήρωα να ξυπνήσει.

Όταν ο Φιλοκτήτης συνήλθε, ο Νεοπτόλεμος του είπε όλη την αλήθεια. Η συνειδησή του δεν

τον άφηνε να συνεχίσει τα ψέματα: Έπρεπε να τον πάει στην Τρωάδα. Ο Φιλοκτήτης ξέσπασε σε κατάρες. Ακόμα κι ο γιος του Αχιλλέα τον είχε προδώσει! Κι ο Νεοπτόλεμος βρισκόταν σε φοβερό δίλημμα. Να τον αφήσει ή να τον πάρει μαζί του;

Ήταν ο Οδυσσέας που έδωσε νέα τροπή στην όλη υπόθεση. Παρουσιάστηκε την κρίσιμη ώρα και είδε τον Νεοπτόλεμο να κρατά τα όπλα. Του τα ζήτησε. Ο Νεοπτόλεμος προτίμησε να τα κρατά ο ίδιος. Ο Φιλοκτήτης θέλησε να ριχτεί από τα βράχια, να δώσει τέλος στη μαρτυρική του ζωή. Ο Οδυσσέας του είπε ότι δεν τον χρειάζονταν. Το τόξο και τα βέλη ήταν που ήθελαν. Μπορούσε να το χειριστεί και ο ίδιος, μπορούσε και ο Τεύκρος. Αν ο Φιλοκτήτης ήθελε να πεθάνει από την πείνα, ας έμενε στο νησί. Διέταξε τον Νεοπτόλεμο να τον ακολουθήσει κι οι δυο τους έφυγαν. Ο Φιλοκτήτης έμεινε μόνος και χωρίς όπλα. Για λίγο.

Ο Νεοπτόλεμος επέστρεψε κι ο Οδυσσέας ερχόταν πίσω του απειλώντας. Η συνείδηση του νεαρού είχε νικήσει. Έδωσε το τόξο και τη φαρέτρα με τα βέλη στον Φιλοκτήτη. Αν ήταν να έρθει στην Τροία, έπρεπε να το κάνει με τη θέλησή του. Ο Φιλοκτήτης αρνιόταν. Με τίποτα δεν ήθελε να βοηθήσει τους Ατρείδες. Ο Νεοπτόλεμος προθυμοποιήθηκε να τον γυρίσει στην πατρίδα του. Ο Φιλοκτήτης δέχτηκε με χαρά.

Όμως, ο Δίας είχε από καιρό αποφασίσει ότι η Τροία έπρεπε να πέσει. Και για να παρθεί, τα όπλα του Ηρακλή ήταν απαραίτητα. Έστειλε τον γιο του και ουσιαστικό ιδιοκτήτη των όπλων που εμφανίστηκε ως από μηχανής θεός. Ο Ηρακλής παρουσιάστηκε στον Φιλοκτήτη, σε όλο του το μεγαλείο. Του εξήγησε και τον έπεισε. Ο Φιλοκτήτης εγκατέλειψε τη Λήμνο, όχι για να γυρίσει στην πατρίδα του αλλά για να πάει στην Τροία.

(τελευταία επεξεργασία, 13 Μαρτίου 2022)